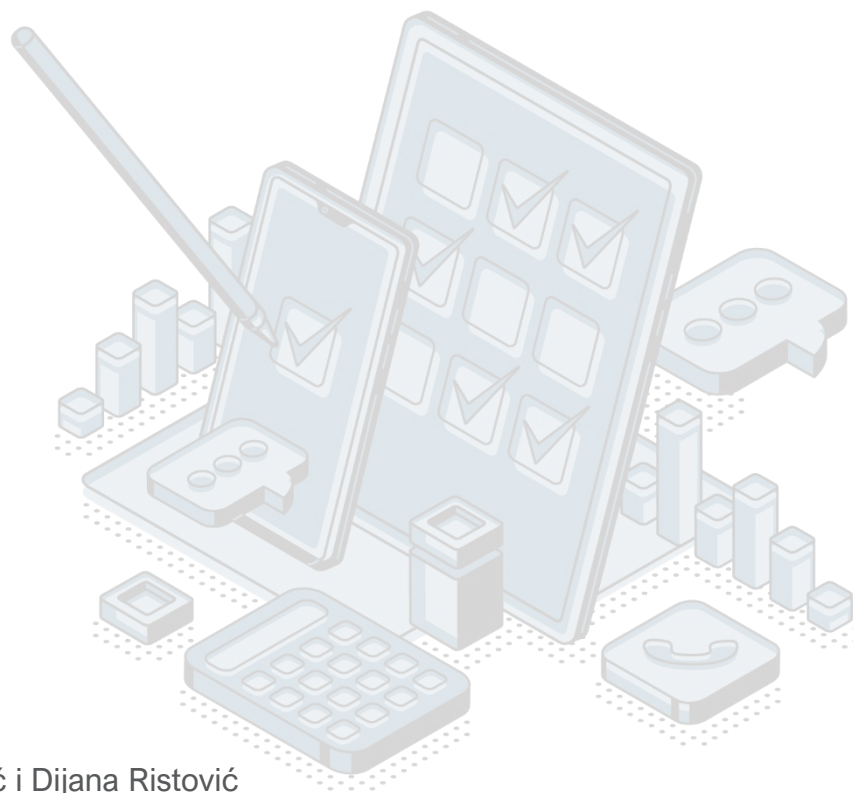

IZVJEŠTAJ O KVALITETU

Godišnji bruto domaći proizvod 2022

Odgovorno lice: Snežana Bogojević i Dijana Ristović

Naziv odsjeka: Odsjek statistike godišnjih nacionalnih računa

Sadržaj:

1. Uvod - Osnovne informacije o istraživanju.....	3
1.1 Svrha, cilj i predmet istraživanja	3
1.2 Pravni osnov.....	3
1.3 Statističke jedinice.....	3
1.4 Pokrivenost i obuhvat istraživanja	4
1.4.1 Sektori.....	4
1.4.2 Statistička populacija	4
1.5 Referentna geografska oblast	4
1.6 Koncepti i definicije	4
1.7 Klasifikacije	6
1.8 Frekvencija prikupljanja podataka	6
1.9 Dinamika objavljivanja podataka.....	6
1.10 Metodologija.....	6
1.11 Bazni period	7
1.12 Jedinica mjere.....	7
1.13 Izvor podataka.....	7
1.14 Metod prikupljanja podataka.....	7
2. Relevantnost - Korisnici podataka.....	7
2.1 Potrebe korisnika.....	7
2.2 Zadovoljstvo korisnika.....	8
3. Tačnost i pouzdanost.....	8
3.1 Tačnost - Opšta ocjena.....	8
3.2 Uzoračka greška	8
3.3 Neuzoračka greška.....	8
3.4 Sezonska prilagođavanja.....	8
3.5 Revizija podataka.....	8
3.5.1 Politika revizije podataka	8
3.5.2 Praksa revizije podataka.....	8
3.5.3 Prosječna veličina revizije podataka	8
4. Pravovremenost i tačnost objave podataka.....	9
4.1 Pravovremenost.....	9
Vremenski jaz objave preliminarnih podataka	9
Vremenski jaz objave konačnih podataka	9
4.2 Tačnost objave podataka.....	9
5. Dostupnost i jasnoća.....	9
5.1 Kalendar objave podataka	9
5.2 Pristup Kalendaru objave podataka.....	9
5.3 Saopštenja	9
5.4 Publikacije.....	9
5.5 Online baza podataka	10
5.6 Dostupnost mikro podacima	10
5.7 Popunjenost metadata	10
6. Uporedivost.....	10
6.1 Prostorna uporedivost.....	10
6.2 Vremenska uporedivost.....	10
Indikator za uporedivost u vremenu	10

1. Uvod - Osnovne informacije o istraživanju

1.1 Svrha, cilj i predmet istraživanja

Cilj obračuna bruto domaćeg proizvoda (BDP) je dobijanje osnovnog i najvažnijeg makroekonomskog agregata u sistemu nacionalnih računa. Godišnji BDP predstavlja tržišnu vrijednost svih finalnih dobara i usluga proizvedenih u zemlji u toku jedne godine. Obračun BDP se sprovodi po proizvodnoj, potrošnoj i prihodnoj metodi.

Bruto domaći proizvod po proizvodnoj metodi predstavlja rezultat proizvodnih aktivnosti svih rezidentnih institucionalnih jedinica i izračunava se kao zbir njihovih dodatih vrijednosti i poreza na proizvode umanjene za subvencije na proizvode. Prednost primjene ovog metoda obračuna jeste sagledavanje doprinosa pojedinih aktivnosti ukupnom ekonomskom rastu zemlje.

Bruto domaći proizvod po potrošnoj metodi izračunava se kao zbir potrošnje domaćinstava, državne potrošnje, bruto investicija u osnovna sredstva, promjena u zalihama i salda izvoza i uvoza roba i usluga.

Bruto domaći proizvod po prihodnoj metodi izračunava se kao zbir naknada zaposlenima, neto poreza i bruto poslovnog viška i mješovitog dohotka.

1.2 Pravni osnov

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike („Sl.list Crne Gore“, br. 18/12 i 47/19) definisane su odredbe za prikupljanje, obradu i diseminaciju podataka. Zakon pruža Upravi za statistiku pravno ovlaštenje da prikuplja i pristupa podacima potrebnim za sprovođenje Programa i Godišnjeg plana. Zakon daje prioritet upotrebi administrativnih podataka, kao i pravo pristupa individualnim podacima koji su rezultat istraživanja ostalih proizvođača zvanične statistike. Kao dopuna zakonskim odredbama, Uprava za statistiku je potpisala više memoranduma o saradnji sa imaicima administrativnih podataka.

Nacionalni računi se sastavljaju u skladu sa Evropskim sistemom računa (ESA 2010) koji je objavljen u Službenom listu Evropske Komisije kao Aneks A Regulative (EU) br. 549/2013. Program za transmisiju podataka ESA 2010 obuhvaćen je Aneksom B.

ESA 2010 ima oblik Regulative i sadrži:

- ✚ metodologiju (Aneks A) o zajedničkim standardima, definicijama, klasifikacijama i računovodstvenim pravilima koja će se koristiti za sastavljanje računa i tabela u uporedivim osnovama;
- ✚ program transmisije podataka (Aneks B) kojim se određuju vremenska ograničenja po kojima države članice dostavljaju Eurostatu račune i tabele;
- ✚ Nekoliko odvojenih akata, često u vezi sa klasifikacijama kao što su: NACE Rev.2, CPA 2.1, COFOG, COICOP, NUTS 2013.

Na sajtu Eurostat-a može se naći više pravnih akata relevantnih za statistiku nacionalnih računa u sekciji „Nacionalni računi“, link: [Legislation](#)

Uprava za statistiku prilikom pripreme i definisanja Godišnjeg plana pridržava se statističkih zahtjeva definisanih u Statističkom kompendijumu Evropske Komisije (link: [Compendium](#)).

1.3 Statističke jedinice

Statističke jedinice su sve ekonomske jedinice, pravna i fizička lica i domaćinstva, unutar definisanih granica proizvodnje u okviru metodologija Sistem nacionalnih računa SNA 2008 i Evropski sistem računa ESA 2010.

Shodno međunarodnoj metodologiji ESA 2010, u nacionalnim računima koriste se dvije vrste jedinica i dva odgovarajuća načina posmatranja ekonomije: (a) institucionalna jedinica; (b) lokalna jedinica po vrsti djelatnosti (lokalni KAU). Prva vrsta se koristi za opisivanje prihoda, rashoda i finansijskih tokova, kao i za bilanse stanja. Druga vrsta jedinica se koristi za opis proizvodnih procesa kao i za input-auput analizu.

Institucionalna jedinica je privredni subjekt koji karakteriše autonomija donošenja odluka u obavljanju svoje glavne funkcije. Smatra se da rezidentna jedinica konstituise institucionalnu jedinicu na ekonomskoj teritoriji na kojoj ima svoj centar od pretežnog ekonomskog interesa ako ima autonomiju donošenja odluka i ili ima kompletan niz računa ili je u stanju da sastavi kompletan niz računa.

Lokalni KAU grupiše sve djelove institucionalne jedinice u svom kapacitetu kao proizvođače koji se nalaze na jednoj lokaciji ili na blisko lociranim lokacijama, i koji doprinose performansama aktivnosti na nivou djelatnosti (četiri cifre) NACE Rev. 2. Institucionalna jedinica sastoji se od jednog ili više lokalnih KAU; lokalni KAU pripada jednoj i samo jednoj institucionalnoj jedinici.

1.4 Pokrivenost i obuhvat istraživanja

1.4.1 Sektori

Obuhvaćeni su svi sektori Klasifikacije djelatnosti KD 2010 osim sektora U: Djelatnost eksteritorijalnih organizacija i tijela.

Nacionalni računi opisuju ukupnu ekonomiju neke zemlje. Sve jedinice koje imaju svoj centar pretežnog ekonomskog interesa na ekonomskoj teritoriji te zemlje su obuhvaćene.

Pored toga, nacionalni računi opisuju ekonomiju i prema nekoliko drugih vrsta agregiranja i dezagregiranja. Dva najvažnija nivoa dezagregiranja su prema institucionalnim sektorima i prema djelatnostima NACE Rev. 2. Za svaku od stavki zahtijevana je iscrpnost obračuna podataka nacionalnih računa.

Kada je u pitanju podjela po institucionalnim sektorima, ESA 2010 razlikuje pet međusobno isključivih domaćih institucionalnih sektora: (a) ne-finansijski sektor, (b) finansijski sektor, (c) sektor opšte države, (d) sektor domaćinstava; (e) neprofitne institucije u službi domaćinstava. Pet sektora zajedno čine ukupnu domaću ekonomiju. Svaki sektor je takođe podijeljen na podsektore.

Što se tiče podjele po djelatnostima, ESA 2010 primjenjuje NACE Rev.2 klasifikaciju djelatnosti. Djelatnosti se mogu rasporediti na nekoliko nivoa detalja, na primjer na 3, 10, 21, 38, 64 ili 88 djelatnosti. Trenutno se podaci o nacionalnim računima proizvode na nivou A21 NACE kao i na nivou A10.

1.4.2 Statistička populacija

Statističku populaciju nacionalnih računa neke zemlje čine sve rezidentne statističke jedinice (institucionalne jedinice ili lokalni KAU-i). Jedinica je rezidentna jedinica zemlje kada ima centar pretežnog ekonomskog interesa na ekonomskoj teritoriji te zemlje, odnosno kada učestvuje duži period (godinu dana ili više) u privrednim aktivnostima na toj teritoriji.

Obračun podataka nacionalnih računa obuhvata sve statističke jedinice čime se obezbjeđuje iscrpnost u obračunu.

1.5 Referentna geografska oblast

Referentna oblast za nacionalne račune je ukupna ekonomija Crne Gore. Ukupna ekonomija jedne zemlje može da se podijeli na regione. NUTS klasifikacija pruža jedinstvenu, ujednačenu podjelu ekonomske teritorije zemalja članica EU. Prema NUTS klasifikaciji Crna Gora je jedan region na sva 3 nivoa NUTS-a.

1.6 Koncepti i definicije

Bruto domaći proizvod (BDP) mjeri ukupne dohotke i ukupne izdatke privrede. On predstavlja tržišnu vrijednost svih finalnih dobara i usluga proizvedenih u nekoj zemlji u datom vremenskom intervalu. Taj interval obično je jedna godina ili kvartal (tri mjeseca).

BDP u tržišnim cijenama je finalni rezultat proizvodnih aktivnosti rezidentnih proizvodnih jedinica i obračunava se na 3 načina:

- ✚ proizvodni pristup;
- ✚ potrošni pristup i
- ✚ prihodni pristup.

BDP prema proizvodnom pristupu:

$BDP = \text{suma bruto dodatih vrijednosti} + \text{porezi} - \text{subvencije na proizvode.}$

Bruto dodata vrijednost je neto rezultat output-a vrednovanog u baznim cijenama umanjenog za intermedijalnu potrošnju vrednovanu u kupovnim cijenama. Output čine proizvodi proizvedeni u toku obračunskog perioda. Intermedijalna potrošnja predstavlja vrijednost dobara i usluga potrošenih kao inputi u procesu proizvodnje isključujući fiksnu imovinu čija potrošnja se bilježi kao potrošnja fiksnog kapitala. Porezi minus subvencije na proizvode su porezi (plaćeni) umanjene za subvencije (primljene) po jedinici proizvedenog proizvoda ili pružene usluge.

BDP prema potrošnom pristupu:

$BDP = \text{finalna potrošnja domaćinstava} + \text{finalna potrošnja države (individualna i kolektivna)} + \text{bruto investicije u osnovna sredstva} + \text{promjene u zalihama} + \text{izvoz} - \text{uvoz}$

Izdaci za finalnu potrošnju domaćinstava su izdaci (uključujući i imputirane izdatke) rezidentnih domaćinstava na individualnu potrošnju roba i usluga (npr: izdaci za ishranu, odjeću i obuću, stanovanje itd.). Ovim izdacima se ne obuhvataju izdaci domaćinstava za kupovinu osnovnih sredstava (npr: stanova ili dragocjenosti).

Izdaci za finalnu potrošnju države su izdaci (uključujući i imputirane izdatke) sektora države na individualnu potrošnu robu i usluge i kolektivne potrošne usluge. Oni su podijeljeni u dvije grupe:

- ✚ vrijednost robe i usluga koje proizvodi država i koje, država i troši - kolektivna potrošnja (na primjer: usluge sudova, odbrane, bezbjednosti, zaštite životne sredine itd.) i
- ✚ izdaci koje država vrši za nabavku potrošne robe i usluga koje proizvode tržišni proizvođači i kojima država, bez ikakve transformacije, snabdijeva domaćinstva kroz socijalne transfere u naturi - individualna potrošnja (na primjer lijekovi na ljekarski recept po osnovu obaveznog zdravstvenog osiguranja pacijenta).

Bruto investicije u osnovna sredstva se mjere ukupnom vrijednošću proizvođačevih sticanja umanjeno za otuđivanja novih ili korišćenih osnovnih sredstava u toku obračunskog perioda. Neto investicije u osnovna sredstva su bruto investicije u osnovna sredstva umanjene za potrošnju osnovnih sredstava (amortizaciju).

Promjene zaliha predstavljaju razliku između nivoa zaliha na početku i kraju godine, vrednovanih po prosječnim tržišnim cijenama. Zalihe mogu biti zalihe materijala, zalihe nedovršene proizvodnje, zalihe gotovih proizvoda i zalihe robe.

Uvoz i izvoz roba i usluga se sastoji od transakcija proizvodima (prodaje/kupovine, razmjene ili poklona) između rezidentnih i nerezidentnih jedinica.

Uvoz i izvoz robe i usluga ne uključuju:

- ✚ isporuke koje nerezidentna (inostrana) predstavništva rezidentnih preduzeća vrše nerezidentima i isporuke koje rezidentna predstavništva nerezidentnih preduzeća vrše rezidentima,
- ✚ tokove primarnih dohodaka prema inostranstvu ili iz inostranstva (kao što su kompenzacije zaposlenima, kamate ili primanja iz direktnih investicija) i
- ✚ prodaje i kupovine neproizvedenih sredstava (na primjer: zemljišta ili patenata).

Spoljni bilans roba i usluga je bilansna stavka (saldo) računa roba i usluga inostranstva. Predstavlja vrijednost izvoza robe i usluga umanjen za uvoz robe i usluga sektora inostranstva. Kada je spoljni bilans robe i usluga u računima inostranstva pozitivan, to znači deficit (manjak) nacionalne ekonomije u trgovini robom i uslugama sa inostranstvom i obrnuto, ako je negativan, to znači manjak za inostranstvo i višak za nacionalnu ekonomiju.

BDP prema prihodnom pristupu:

BDP = naknade zaposlenima + neto porezi + bruto poslovni višak i mješoviti dohodak

Naknade zaposlenima obuhvataju sva primanja u novcu i naturi, koja su zaposleni primili kao naknadu za svoj rad i sve uplate na ime socijalnog osiguranja. Neto porezi predstavljaju poreze na proizvodnju i proizvode, umanjene za subvencije na proizvode. Bruto poslovni višak i mješoviti dohodak predstavljaju razliku između bruto dodate vrijednosti i sume naknada zaposlenima i poreza na proizvodnju.

1.7 Klasifikacije

Za potrebe nacionalnih računa prema ESA 2010 koriste se sledeće klasifikacije:

- ✚ KD2010 klasifikacija aktivnosti koja je u skladu sa NACE Rev. 2 za ekonomske djelatnosti,
- ✚ CPA 2.1 za proizvode po ekonomskim djelatnostima,
- ✚ COFOG za funkcije države,
- ✚ COICOP za individualnu potrošnju po namjeni
- ✚ NUTS 2013 za regionalne račune.

Pored toga, za potrebe kompilacije BDP agregata koriste se neke dodatne klasifikacije u vezi sa podacima o uvozu i izvozu kao što su klasifikacije CN – kombinovana nomenklatura, HS – harmonizovani sistem, kao i klasifikacija fiksnih sredstava definisana u okviru ESA 2010.

Pregled klasifikacija je dostupan na:

- ✚ ESA 2010 Chapter 23 Classifications: [Metodologija ESA2010](#)
- ✚ Eurostat RAMON baza klasifikacija: [Ramon baza](#)
- ✚ Monstat web stranica: [Klasifikacije](#)

1.8 Frekvencija prikupljanja podataka

Podaci se prikupljaju jednom godišnje.

1.9 Dinamika objavljivanja podataka

Godišnji podaci o nacionalnim računima objavljuju se najmanje jednom godišnje: kada se dodaju podaci za novu godinu. Međutim, u zavisnosti od prakse zemlje i politike revizije, godišnji podaci se takođe mogu objavljivati češće, npr. objavljivanje preliminarnih podataka početkom kalendarske godine i revidirane kasnije u kalendarskoj godini.

Godišnji podaci o nacionalnim računima za Crnu Goru objavljuju se jednom godišnje, t+9 meseci.

Podaci se dostavljaju Eurostatu shodno roku definisanom programom za transmisiju ESA 2010. Pored zahtjeva za transmisiju konačnih godišnjih podataka (t+9), zahtijeva se i slanje preliminarnih godišnjih podataka kao sume kvartalnih preliminarnih podataka za tu godinu (t+2).

1.10 Metodologija

U izradi Nacionalnih računa se koriste sljedeće međunarodne metodologije:

- ✚ Sistem nacionalnih računa 2008, link: [Metodologija SNA2008](#)
- ✚ Evropski sistem nacionalnih računa 2010, link: [Metodologija ESA2010](#)

- ✚ Priručnik za mjerenje cijena i količina u nacionalnim računima, link: [Priručnik P&V](#)
- ✚ Evropski sistem nacionalnih računa 2010 – program transmisije podataka, link: [Program za transmisiju ESA2010](#)
- ✚ Priručnik o promjenama između ESA 95 i ESA 2010, link: [Promjene između ESA95 i ESA2010](#)
- ✚ Eurostatov priručnik za izradu tabela ponude i upotrebe, link [Priručnik za SUT](#)

1.11 Bazni period

BDP u stalnim cijenama koristi cijene iz prethodne godine tako da je bazna godina prethodna godina. Podaci u ulančanim mjerama obima se redovno proizvode za baznu godinu 2010, proizvodni i potrošni metod.

1.12 Jedinica mjere

Pored podataka izraženih u tekućim cijenama, podaci nacionalnih računa su takođe izraženi i u cijenama prethodne godine i u ulančanim mjerama obima, u hiljadama eura. Pored toga, moguće je izvoditi stope rasta i indekse, a mogu se primijeniti i razne druge jedinice mjere (npr. procenti učešća, podaci po glavi stanovnika - per capita, podaci izraženi u standardima kupovne moći).

1.13 Izvor podataka

Glavni izvor podataka za obračun godišnjeg BDP-a su finansijski iskazi privrednih društava, banaka, osiguravajućih društava, državnog sektora, fondova socijalne sigurnosti, lokalne samouprave, preduzetnika, podaci o paušalcima dobijeni na osnovu poreske prijave i podaci platnog bilansa. Svi navedeni izvori predstavljaju administrativni izvor podataka. Koriste se i podaci dobijeni iz redovnih statističkih istraživanja.

1.14 Metod prikupljanja podataka

Prikupljanje podataka je veoma specifično za svaku zemlju i takođe varira u skladu sa prirodom izvora podataka, npr. administrativnim bazama podataka, poreskim evidencijama, administrativnim registrima, anketama, finansijskim iskazima i sl.

Nacionalni računi prikupljaju podatke iz više različitih izvora. Tehnike prikupljanja podataka su različite, u zavisnosti od dostupnih izvora informacija, blagovremenosti objavljivanja podataka i drugih faktora.

2. Relevantnost - Korisnici podataka

2.1 Potrebe korisnika

Međunarodni korisnici:

- ✚ Eurostat;
- ✚ Svjetska banka;
- ✚ UN organizacije;
- ✚ Međunarodni monetarni fond.

Nacionalni korisnici:

- ✚ ministarstva i drugi organi javne uprave;
- ✚ lokalne samouprave i drugi organi lokalne uprave;
- ✚ Centralna banka Crne Gore;
- ✚ nevladine organizacije;
- ✚ studenti;
- ✚ istraživači;
- ✚ mediji.

2.2 Zadovoljstvo korisnika

Uprava za statistiku je usvojila Strategiju upravljanja kvalitetom, Vodič za implementaciju Strategije upravljanja kvalitetom, kao i Implementacioni plan za sprovođenje politike kvaliteta. U cilju mjerenja stepena do kojeg ispunjava svoje obaveze prema korisnicima i u sklopu nove politike kvaliteta, Uprava za statistiku je sprovela istraživanje o zadovoljstvu korisnika. Rezultati istraživanja dostupni su na web stranici Uprave za statistiku, link: [Istraživanje o zadovoljstvu korisnika](#)

3. Tačnost i pouzdanost

3.1 Tačnost - Opšta ocjena

Kompilacija nacionalnih računa je složen zadatak koji uključuje mnogo različitih izvora podataka. Tačnost i pouzdanost obezbjeđuju se primjenom metodoloških uputstava shodno metodologiji nacionalnih računa.

3.2 Uzoračka greška

Nije relevantno.

3.3 Neuzoračka greška

Nije relevantno.

3.4 Sezonska prilagođavanja

Nije relevantno.

3.5 Revizija podataka

3.5.1 Politika revizije podataka

Podaci kvartalnih nacionalnih računa podliježu kontinuiranoj reviziji kada novi ulazni podaci postanu dostupni. Ove revizije nazivaju se rutinskim revizijama i podrazumijevaju redovne revizije podataka. Rjeđe, vanredne revizije (zване benčmark revizije) rezultat su velikih promjena u izvorima podataka, klasifikacijama ili metodologiji. Na primjer, prilikom prelaska sa ESA95 na ESA 2010, došlo je do revizije dijela podataka. Preliminarni podaci se revidiraju u trenutku dostupnosti godišnjih podataka. Uprava za statistiku je usvojila politiku revizije i ista je dostupna na web sajtu: [Politika revizije](#)

3.5.2 Praksa revizije podataka

Podaci nacionalnih računa podložni su revizijama, u slučaju izmjena međunarodnih metodologija ili kada novi izvori podataka postanu dostupni. Nacionalni računi predstavljaju širok spektar podataka o različitim oblastima koje su integrisane u sistem nacionalnih računa tako da će promjena u jednoj oblasti imati uticaj na drugom mjestu i samim tim revizija jednog dijela nacionalnih računa može dovesti do revizije podataka cjelokupnog sistema nacionalnih računa. Dok bi revizije trebalo posmatrati kao proces za progresivno poboljšanje kvaliteta nacionalnih računa, npr. bolji izvori i/ili metode postaju dostupni, dostupnost informacija o revizijama je ključni element za razumijevanje podataka nacionalnih računa i revizija nastalih između saopštenja.

3.5.3 Prosječna veličina revizije podataka

Nije dostupno.

4. Pravovremenost i tačnost objave podataka

4.1 Pravovremenost

Podaci se objavljuju u skladu sa Godišnjim planom zvanične statistike i Kalendarom objavljivanja statističkih podataka. Rok objavljivanja podataka je do kraja septembra tekuće godine za prethodnu godinu.

Vremenski jaz objave preliminarnih podataka

Preliminarni podaci godišnjeg BDP su raspoloživi 75 dana nakon isteka referentnog perioda. Preliminarni podaci se dobijaju kao suma kvartalnih podataka BDP-a.

Vremenski jaz objave konačnih podataka

Konačni podaci raspoloživi su 9 mjeseci nakon isteka referentnog perioda.

4.2 Tačnost objave podataka

Dobra statistička praksa zahtijeva da datumi objavljivanja podataka o nacionalnim računima budu unaprijed najavljeni i da se unaprijed najavljeni datumi objavljivanja poštuju.

Podaci nacionalnih računa trebalo bi da budu blagovremeno dostavljeni Eurostatu shodno rokovima definisanim u programu transmisije ESA 2010 (ili ranije).

Kvartalni podaci se objavljuju u skladu sa Godišnjim planom zvanične statistike i Kalendarom objavljivanja statističkih podataka 75 dana nakon završetka referentnog kvartala.

Godišnji podaci se objavljuju u skladu sa Godišnjim planom zvanične statistike i Kalendarom objavljivanja statističkih podataka krajem septembra tekuće godine za prethodnu godinu, poštujući rok za transmisiju podataka Eurostatu u okviru Programa za transmisiju (t+9).

5. Dostupnost i jasnoća

5.1 Kalendar objave podataka

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl.list Crne Gore" br. 18/12 i 47/19) se propisuje da proizvođači zvanične statistike pripremaju, ažuriraju i objavljuju Kalendar objavljivanja statističkih podataka. Objavljuje se na internet stranici Uprave za statistiku najkasnije do 20. decembra za narednu godinu, za sve proizvođače zvanične statistike koji uključuje datume objavljivanja statističkih podataka. Svaka promjena u datumu objavljivanja u Kalendaru objavljuje se unaprijed u skladu sa Procedurom o neplaniranim revizijama.

5.2 Pristup Kalendaru objave podataka

Kalendar objavljivanja statističkih podataka dostupan je na sljedećem linku: [Kalendar objavljivanja podataka](#)

5.3 Saopštenja

Saopštenje o godišnjem bruto domaćem proizvodu Crne Gore, link: [Saopštenja](#)

Diseminacija podataka u okviru Opšteg standarda za diseminaciju podataka koji je uspostavio MMF (eGDDS), link: [NSDP](#)

Pored objava saopštenja i drugih publikacija, informacije o nacionalnim računima mogu biti objavljene putem društvenih mreža. Uprava za statistiku Crne Gore objavljuje informacije putem društvene mreže Twitter: [twitter.com/monstat_me](#)

5.4 Publikacije

Uprava za statistiku objavljuje sljedeće redovne publikacije:

1. Statistički godišnjak,
2. Crna Gora u brojkama,
3. Mjesečni statistički pregled.

Pored navedenih redovnih, Uprava za statistiku objavljuje i vanredne publikacije. Neke od najznačajnijih vanrednih publikacija su sljedeće:

1. Žene i muškarci u Crnoj Gori,
2. Najčešće korišćeni statistički podaci.

Sve publikacije koje objavljuje Uprava za statistiku dostupne su na sljedećem linku: [Publikacije](#)

5.5 Online baza podataka

Na sajtu MONSTAT-a u okviru domena Nacionalni računi nalaze se saopštenja o godišnjem bruto domaćem proizvodu Crne Gore. U dijelu Podaci, u vidu Excel tabele dostupni su podaci od 2006.godine. Dodatno, na sajtu Monstat-a raspoloživa je baza podataka, link: [Baza podataka](#)

5.6 Dostupnost mikro podacima

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl.list Crne Gore" br. 18/12 i 47/19) regulisana su pravila pod kojim spoljni korisnici mogu dobiti pristup individualnim podacima za potrebe istraživanja. Članom 58 definisane su vrste naučnih i istraživačkih organizacija koje mogu dobiti takve podatke. Davanje individualnih podataka bez identifikatora moguće je isključivo na pisani zahtjev naučno-istraživačkih ustanova, u svrhu obavljanja naučno-istraživačke djelatnosti, kao i međunarodnih statističkih organizacija i proizvođača statistike iz drugih država. Istraživački subjekt potpisuje Ugovor sa Upravom za statistiku, kao i Izjavu o poštovanju principa povjerljivosti. Proizvođači zvanične statistike vode posebnu evidenciju o korisnicima i o svrsi za koju su statistički podaci dati na korišćenje.

5.7 Popunjenost metadate

Nije dostupno.

6. Uporedivost

6.1 Prostorna uporedivost

Primjenom regulative (EC) br. 549/2013 koja propisuje primjenu ESA 2010 metodologije omogućena je geografska uporedivost podataka Crne Gore sa ostalim zemljama. Geografsko poređenje širom svijeta moguće je jer većina neevropskih zemalja primjenjuje smjernice SNA 2008, a SNA 2008 je u skladu sa ESA 2010.

U skladu sa Nomenklaturom teritorijalnih jedinica za statistiku (NUTS) i Programom transmisije podataka (ESA 2010) Uprava za statistiku dostavlja Eurostatu podatke o kvartalnom i godišnjem BDP-u na sva tri nivoa klasifikacije NUTS. Teritorija Crne Gore se smatra jednim statističkim regionom.

6.2 Vremenska uporedivost

Od 2000 do 2005. godine dostupni su podaci u skladu sa ESA 95 metodologijom po NACE Rev 1.1 klasifikaciji. Od 2006. godine, podaci su dostupni u skladu sa ESA 2010 metodologijom po NACE Rev 2 klasifikaciji.

Kako se podaci za sve referentne periode obračunavaju u skladu sa zahtjevima ESA 2010, podaci o nacionalnim računima su u potpunosti uporedivi tokom vremena. Takođe, u slučaju suštinskih promjena metoda, unapređenja izvora podataka ili pojave novih izvora podataka, promjene klasifikacija, vrše se revizije dugih vremenskih serija, koje uglavnom sežu daleko u prošlost u cilju formiranja nove kompletne vremenski uporedive serije podataka.

Korišćenjem zajedničkog okvira, Evropskog sistema računa ESA 2010, podaci za Crnu Goru mogu biti vremenski uporedivi, za godišnju vremensku seriju 2006-2022.

Indikator za uporedivost u vremenu

Nije dostupno.